

ZPRAVODAJ

UNIVERZITY PARDUBICE

číslo 9, ŘÍJEN 1997

K začínajícímu akademickému roku 1997/1998

Novým akademickým rokem vstupuje Univerzita Pardubice do čtvrtého roku své existence jako univerzita. Zápisy do prvních ročníků přivedly na 3 fakulty a ÚJHS přes 700 nových studentů denního a 100 dálkového studia. Jak známo, ministerstvo školství přísně střeží početní nárůst studentů, a proto uvedené počty vyjadřují jen část zájemců, kteří o studium na UPa projeví vážný zájem (zvláště pokud jde o FES a ÚJHS).

Se začátkem zimního semestru začala výuka v nově získaných prostorách na Stavařově. Výuková kapacita se jimi zvětšila o 3 menší posluchárny, 22 pěkných učeben, každá pro minimálně 30 posluchačů a o další prostory pro budoucí laboratoře, pracovny a kanceláře. Rekonstrukcí tělocvičny jsme získali velkokapacitní učebnu pro 200 až 300 studentů, využívanou Fakultou ekonomicko-správní. Nové učebny nejsou ještě plně vybaveny odpovídající technikou, finanční situace na konci kalendářního roku to nedovoluje, ale v příštím roce se tato otázka z větší části vyřeší. Vzniklo zde i ubytovací zařízení pro studenty-doktorandy a pro přechodná ubytování dojíždějících pedagogů.

Druhou událostí, vážící se k začátku nového akademického roku, je dokončení stavby nové univerzitní knihovny. Architektonicky zdařilé dílo, vyprojektované Ing. arch. J. Třeštíkem a realizované Východočeskou stavební společností bude jistě ozdobou vznikajícího univerzitního kampusu v Polabinách. Sem bude do konce října přestěhován veškerý knižní (a ostatní) fond naší univerzity a slavnostním otevřením 25. listopadu bude knihovna dána do provozu. Naším přáním je, aby se její krásný prosvětlený interiér stal místem setkávání lidí zaujatých poznáváním, místem studia, a to nejen pro posluchače univerzity, ale pro veškerou odbornou veřejnost města.

Obě události znamenají v životě univerzity určitý mezník. Završila se tím snaha vedení univerzity (minulého i současného) o optimální zabezpečení pedagogického procesu vhodnými kapacitami i zázemím. Rozvoj univerzity, pokud jde o jeho extenzivní fázi, je tímto na jistý čas v podstatě ukončen. Neboť vybavení nových prostor, úpravy a modernizace těch starších a zabezpečení provozu celé univerzity bude v současném ekonomickém prostředí úkol nelehký.

Imatrikulace

V sobotu 11. října (v 9 a 11 hodin) zahájila Fakulta chemicko-technologická Univerzity Pardubice sérii slavnostních imatrikulací studentů 1. ročníků na fakultách Univerzity Pardubice. Ve velkém sálu kongresové haly univerzitního areálu v Polabinách se 242 noví studenti denního studia prvního ročníku fakulty chemicko-technologické stali členy akademické obce Univerzity Pardubice složením imatrikulačního slibu děkanovi fakulty.

V úterý 14. října v 10 hodin pak slavnostní ceremonie čekala na 216 studentů Dopravní fakulty Jana Pernera a v pátek 24. října v 11 hodin 186 studentů fakulty ekonomicko-správní. Slavnostní akademické sliby zapsaných studentů do prvních ročníků denního studia Univerzity Pardubice ukončilo ve 13 hodin 24. října 50 studentů Ústavu jazyků a humanitních studií.

VW

Otevření přípravného (nultého) ročníku na Dopravní fakultě Jana Pernera.

Dopravní fakulta Jana Pernera nabízí distanční formu vzdělávání jako jediná z vysokých škol, vychovávajících dopravní inženýry. Skutečnost, že o tento způsob výuky je zájem, potvrzuje počet přihlášených uchazečů, kterých v akademickém roce 1997/98 bylo 285.

Náročná forma studia klade zvýšené požadavky jak na pedagogy, tak i studenty. Úspěšnost dálkového studia, daná srovnatelnou odbornou úrovní absolventů s absolventy denního studia, je vykoupena daleko vyšším úsilím posluchačů, kteří kromě svých běžných pracovních úkolů se musí v rámci svého volného času připravovat na výuku a řešení zadávaných prací. Časový odstup většiny studentů od ukončení střední školy navíc představuje přerušování studijních návyků a v mnoha případech i ztrátu vdomostí v předmetech tvořících základ vysokoškolské výuky.

Skutečnost, že si uchazeči o dálkové studium uvědomují všechny tyto úskalí se projevila i v zájmu, se kterým se setkala otevření nultého ročníku na Dopravní fakultě Jana Pernera v tomto školním roce. Studium bylo především nabídnuto těm, kteří v tomto roce nebyli přijati na fakultu. Obsah studia byl koncipován s cílem pomoci posluchačům zopakovat, doplnit a prohloubit vdomosti získané na střední škole a připravil je tak na přijímací zkoušky i navazující studium.

S ohledem na analýzu studijních problémů posluchačů zejména v prvních ročnících byla nabídnuta především **matematika a fyzika** v rozsahu po 28 hodinách, **dva jazyky** celkem 24 hodin, **výpočetní technika** 14 hodin a **úvod do studia dopravy** v rozsahu 8 hodin. Doplnkovým

předmětem byla zvolena psychologie, která by měla seznámit posluchače s efektivními učebními metodami a organizací času, způsoby zvládnání stresu a sociálních vztahů, zařazená v obou semestrech v celkovém objemu 14 výukových hodin.

Výuka je soustředěna vždy do jednoho dne v rozsahu 8 výukových hodin, jednou za 14 dnů. Semestr představuje minimálně 56 hodin, t.j. 7 výukových dnů. Ke každému předmětu obdrží posluchači podrobnější příslušné studijní materiály. V letním semestru se uskuteční čtyřdenní soustředění s odborným programem.

Účinnost, kterou bude mít absolvování tohoto přípravného ročníku pro naše budoucí posluchače, bude předmětem sledování a příslušných úprav stávajících osnov, případně počtu přijímaných studentů.

V současné době studuje přípravný ročník 21 posluchačů. Tento počet se zdá optimální pro výuku i procvičování nabytých znalostí a zřejmě ani v budoucnu by nebylo vhodné jej příliš zvyšovat.

Ing. Milena Foglarová

vedoucí Vzdělávacího a informačního pracoviště DFJP Praha

Nová knihovna pro Univerzitu Pardubice

Během listopadu t.r. bude v Pardubicích otevřena nová Univerzitní knihovna. Bude tak završena pětiletá etapa, na jejímž počátku byl koncepční záměr tehdejšího vedení vybudovat pro rozvíjející se regionální univerzitu moderní informační zázemí. Důležitých důvodů pro výstavbu nové budovy bylo několik:

1. Rozvoj nových oborů (doprava, ekonomika a veřejná správa, cizí jazyky), jejichž informační zabezpečení bylo třeba neodkladně řešit.

2. Nedostatek prostor ve stávajících budovách školy.

3. Nárůst posluchačů v souvislosti se vznikem nových fakult.

4. Postupná změna způsobu výuky na vysokých školách.

Jedním z doporučení komise expertů OECD k transformaci našeho vysokého školství bylo snížit počet povinných výukových hodin a přenést větší váhu na samostatnou aktivní práci. Tento způsob studia klade vysoké nároky nejen na pedagogy a studenty, ale vyžaduje také proměnu vysokoškolských knihoven z "půjčoven skript" v knihovnicko-informační centra s

dostatečným počtem studijních míst a moderním přístupem k fondům i informacím. O významu vysokoškolských knihoven svědčí i fakt, že v e vyspělých státech je kvalita univerzitní knihovny jedním z důležitých parametrů, podle kterého je posuzována kvalita univerzity.

Vzhledem k tomu, že Univerzita Pardubice získala v městské části Polabiny budovy pro nově zřízené fakulty v blízkosti stávajících školních objektů (koleje, menza, sportovní haly), nabídla se myšlenka vybudovat v Polabinách univerzitní campus, ve kterém by výhledově byla postavena i nová budova chemicko-technologické fakulty, plánovaná již v šedesátých letech. Tuto ideu podpořilo i vedení města Pardubic a podílelo se finančně na veřejné architektonické soutěži na řešení dostavby univerzitního areálu v Polabinách. Součástí této soutěže bylo i řešení objektu univerzitní knihovny. Zúčastnilo se šest zájemců a zpracované projekty posuzovala odborná komise, jejímiž členy byly zástupci UPa, MŠMT ČR i města. Vítězem soutěže se stal pardubický architekt Jan Třeštík.

Stavební záměr na výstavbu nové knihovny, který byl podkladem pro zadání soutěže, zpracovala Ing. arch .V. Malečková z Ústavu rozvoje školských staveb ČR ve spolupráci s vedením školy a univerzitní knihovny. Po schválení záměru Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR byla tato stavba zařazena do rozpočtu systémově dotovaných staveb nad 5 mil. Kč, a to na léta 1994-1998. Celkové náklady na stavbu knihovny v cenové úrovni roku 1994 činily 58,7 mil. Kč stavebních investic a 6,6 mil. Kč na neinvestiční vybavení. Výběrové řízení na dodavatele vyhrála firma Východočeská stavební Solnice.

11. dubna 1996 byla výstavba knihovny za přítomnosti ministra školství mládeže a tělovýchovy ing. Ivana Pilipa a dalších vzácných hostů slavnostně zahájena položením základního kamene.

S koncem září t.r. byla budova dokončena a předána Univerzitě. V současné době se pracovníci knihovny věnují přípravě interiéru a stěhování knižního fondu z knihovny na nám. Čs. legií a z výškové budovy na Stavařově, aby mohl být od počátku listopadu zahájen zkušební provoz pro interní uživatele univerzity.

Budova je třípodlažní o celkové ploše 3000 m². Je dimenzována tak, aby se v ní umístil nejen stávající fond (150 tis. svazků) a zajistily služby a zázemí pro současné uživatele (3 511 registrovaných uživatelů k 31.12.1996), ale aby zde byla i dostatečná rezerva pro růst fondů

(max. 200 tis. svazků) a zvýšení počtu uživatelů.

V suterénu bude umístěno technické zázemí a uzavřené sklady knihovního fondu s kapacitou klasických regálů až 150 tis. svazků.

V obou nadzemních podlažích budou fondy volně přístupné s celkovým počtem 250 studijních míst. V prvním podlaží se nachází prostorná vstupní hala se šatnou a skříňkami k odkládání svrchního oděvu a zavazadel. Osvěžení při dlouhotrvajícím studiu poskytnou nápojové automaty a odpočinkový kout. "Záchytný bod" - informační a výpůjční pult - je umístěn přímo u vstupu do volného prostoru, který je od haly oddělen elektronickou bránou sloužící k ochraně fondů. Naproti výpůjčnímu pultu budou stát terminály umožňující vyhledávání v elektronickém katalogu knihovny, a klasické lístkové katalogy pro starší fondy. Ve volném výběru zde bude uložen živý oborově uspořádaný fond knih a skript k absenčním výpůjčkám. V tomto prostoru se počítá s umístěním max. 30 tis. svazků. Stěna budovy protilehlá ke vstupní hale je prosklená, a tak právě kolem ní budou rozmístěny čtenářské stoly. K organizovaným informačním seminářům, ke společné studijní práci skupin studentů a dalším podobným aktivitám budou sloužit dvě menší uzavřené studovny s 15-20 místy.

Vstup do druhého nadzemního podlaží je jednak klasickým schodištěm ze vstupní haly, jednak točitým schodištěm přímo z prostoru volného výběru. Obě podlaží jsou tak spojena v jediný celek, kde je uživateli poskytnuta maximální volnost ve výběru a používání potřebných informačních pramenů. V obou podlažích se počítá s instalací samoobslužných kopírek.

Druhé podlaží by mělo být klidnější zónou. Bude sloužit jako studovna prezenčních fondů včetně speciálních druhů informačních pramenů (např. diplomových prací) a periodik. Počítá se s umístěním max. 20 tis. svazků. Kromě této prostorné studovny se zde nacházejí oddělené místnosti vybavené počítači s napojením na lokální síť i Internet, kde by měli uživatelé najít komfortní zázemí pro studium i vědeckou práci. V tomto podlaží jsou také kanceláře, centrum počítačové sítě a zázemí pro zaměstnance.

S ohledem na potřeby fakulty chemicko-technologické zůstane v budově FChT ve středu města dislokovaná studovna se základním fondem chemických časopisů a encyklopedií k prezenčnímu studiu a to až do doby, než bude postavena nová fakulta chemicko-technologická v Polabinách. Tato studovna bude napojena on-line na novou budovu univerzitní knihovny a knihovnice všechny služby včetně absenčních výpůjček zprostředkuje.

Univerzitní knihovna bude samozřejmě poskytovat služby i odborné veřejnosti z Pardubic a pardubického regionu, což je zcela v souladu s Koncepcí rozvoje veřejných informačních služeb (VIS) schválenou usnesením vlády č. 367/92, kde v příloze 1 jsou vysokoškolské knihovny uvedeny mezi základními institucemi poskytujícími VIS v České republice a s Opatřením MŠMT ČR ze dne 24.3.1993 č.j.13 527-93-33 o poskytování VIS. Zajištění těchto služeb má velký význam zvláště proto, že Pardubice, ač jsou stotisícovým městem s rozvinutým průmyslem i službami, nikdy neměly vědeckou knihovnu. Proto se předpokládá, že na financování informačních zdrojů se budou kromě Univerzity Pardubice podílet i další

subjekty, např. město Pardubice a významné průmyslové podniky regionu. Otevírá se tu velký prostor pro moderní způsoby spolupráce - koordinovaný nákup informačních zdrojů a pramenů a elektronické sdílení fondů, což zajišťuje efektivnější využití finančních prostředků vynaložených na informace.

Doufejme, že pro naši Univerzitní knihovnu bude platit, že (také) knihovna "dělá" univerzitu.

Iva Prochásková
vedoucí knihovny UPa

V rámci vytvoření jednotného informačního systému Univerzity Pardubice

Rektor Univerzity Pardubice

vypisuje

vnitrouniverzitní soutěž

na

jednotné, komplexní a výstižné **označení budov**

Univerzity Pardubice

"S novým rokem nové názvy a lepší orientace"

Za nejlepší návrh je pro řešitele vypsána odměna : 1 000 Kč

Situační plánec je k dispozici v kanceláři rektora.

Příhlášky s návrhy zasílejte tamtéž **do 15. listopadu 1997.**

Výsledek výběrové komise bude vyhlášen do 30. listopadu.

OZNÁMENÍ

komise pro volbu děkana Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice

Komise pro volbu děkana FChT, zřízená akademickým senátem této fakulty, oznamuje, že písemné návrhy na kandidáty na funkci děkana z řad profesorů a docentů FChT podané lčeny akademické obce a vědeckou radou fakulty přijímá do 5. prosince 1997 prostřednictvím svých členů (doc. Ing. L. Svoboda, CSc., KAnT; Ing. P. Lošťák, DrSc., KOAnCh; doc. Ing. J. Macháček, CSc., KŘPVT; doc. Ing. F. Potůček, CSc., KDPC; RNDr. M. Dohnal, CSc., KPF), případně je lze vložit do schránky akademického senátu.

doc. Ing. Ladislav Svoboda, CSc.

předseda volební komise

Konferenční servis

Uplynulé období letních měsíců a především měsíc září byly tradičně bohaté na konferenční setkání odborníků na domácí i zahraniční půdě. Univerzita Pardubice a její fakulty byly organizátory či spoluorganizátory mnoha akcí, většinou s mezinárodní účastí. Naši odborníci pak vyjžděli na setkání do zahraničí. Následující ohlédnutí je jen nepatrným zlomkem všech aktivit a podnětů, které tato setkání přinesla.

Jaké bylo FORUM 2000 ?

Ve dnech 3. - 6. září letošního roku jsem se společně s prof. Churáčkem zúčastnil konference nazvané FORUM 2000. Iniciátory této akce byli prezident Václav Havel a spisovatel Elie Wiesel, nositel Nobelovy ceny za mír, hostitelem byl český prezident a místem konání byl Pražský hrad. Záměr vznikl podle slov Václava Havla symbolicky při setkání obou protagonistů v Hirošimě. Pozvání k diskusi přijalo asi šedesát předních osobností z celého světa, mezi nimi několik nositelů Nobelových cen, významných státníků a politiků, vědců, náboženských činitelů i aktivistů různých hnutí. Z těch u nás známějších jmenujme takové osobnosti, jako jsou tibetský Dalajláma, F. W. DeKlerk, G. Evans, B. Geremek, T. Heyerdal, S. Kovaljov, J. Lovelock, S. Perez, J. Rupnik, H. Schmidt, H. Silajdžič, R. von Weizsäcker, Ž. Želez. FORUM 2000 bylo zahájeno v podvečer 3. září ve Vladislavském sále vystoupením Václava Havla a Elieho Wiesela a pokračovalo v reprezentačních místnostech slavnostní recepcí.

Pracovní část konference se odehrávala v následujících třech dnech ve Španělském sále. Program se sestával ze zhruba dvouhodinových bloků. V první části každého bloku nejdříve několik vyzvaných řečníků předneslo svůj příspěvek v délce deseti minut a poté následovala diskuse. Diskusní příspěvek byl omezen na dvě minuty a měl být zaměřen k předcházejícím vystoupením. Diskutující seděli okolo velkého oválného stolu umístěného uprostřed místnosti, další hosté v roli pozorovatelů pak seděli stupňovitě okolo. V protilehlých rozích byly dva světelné panely, na které byly promítány záběry právě hovořících osob. Každý účastník měl k dispozici soupravu se sluchátky, pomocí nichž mohl sledovat simultánní překlad do češtiny, angličtiny, francouzštiny, němčiny, ruštiny a japonštiny z libovolného z těchto jazyků. Zděšení zpočátku zavládlo při vystoupení řečníka z Tchaj-wanu, našťástí byl vzápětí k dispozici anglický překlad čtený řečnickovým tlumočnickem.

Jakkoliv bylo zřejmě záměrem diskutovat k problémům, které ve svých vstupních příspěvcích formulovali Václav Havel a Elie Wiesel, řečníci ve svých vstupních, v drtivé většině předem písemně připravených příspěvcích, akcentovali především předmět svého zájmu. Celek působil někdy až roztráštěným dojmem neprovázaných monologů a následná diskuse často nebyla sevřenější. Na druhé straně "ukáznit" tak vyhraněné osobnosti zřejmě nelze, mohlo by to vést ke ztrátě původnosti a originalitě nápadů. Zpočátku mně to jako člověku zvyklému na racionální a víceméně monotematické vědecké konference vadilo, posléze jsem si zvykl a spíše jsem se orientoval na postižení ducha vystoupení a hloubku pronesených myšlenek. Přiznám se, že i v tomto smyslu byla vystoupení rozdílná. O těch, jež mě (a nejen mě) svojí povrchností nezaujala, netřeba mluvit. Spíše se zaměřím na ty druhé. Patřily mezi ně bezesporu tradičně dobré úvodní vystoupení Václava Havla, trochu snílkovské a nadčasové, z něhož ocituji několik myšlenek: " ... Podle mého hlubokého přesvědčení jedinou možností je, že se něco změní ve sféře ducha, v oblasti lidského vědomí, v samotném postoji člověka ke světu a v samotném jeho porozumění sobě samému a svému místu v celkovém řádu bytí. Nestačí vymýšlet nové stroje, nové předpisy, nové instituce. Je třeba jinak a lépe chápat sám smysl našeho pozemského bytí a počínání. A teprve toto nové pochopení může vytvořit nové modely chování, nové stupnice hodnot a životních cílů, a skrze to posléze dát i nového ducha a nový smysl všem příslušným předpisům, smlouvám a institucím. ... Jedním z důvodů, proč si myslím, že skutečná a zásadní změna k lepšímu se může odvíjet jedinečně od změn ve sféře ducha, je jedno mé pozorování: ať jsem kdekoli na světě narazil na jakýkoli hlubší civilizační problém - a mohlo jít stejně dobře o kácení deštných pralesů, etnickou či náboženskou nesnášenlivost nebo o brutální ničení kulturní krajiny, jak po staletí vznikala - vždy jsem kdesi na konci celého řetězu důvodů, které daly dotyčnému problému vzniknout, našel důvod týž a jediný: nedostatek odpovědnosti ke světu a za svět.

Existuje bezpočet druhů odpovědností naléhavěji či méně naléhavě pociťovaných, z nichž mnohé a v různé míře má přirozeně každý člověk. Cítíme odpovědnost k sobě či za sebe, za své zdraví, za své výkony, za svůj blahobyt; cítíme odpovědnost za svou rodinu, za svou firmu, za svou obec, za svou profesi, politickou stranu, církev, region, národ či stát; a kdesi v pozadí těchto nejrůznějších odpovědností je v každém z nás i kousek odpovědnosti za svět jako celek a za jeho budoucnost; že svět neskončí naší smrtí a že by nám nemělo být úplně jedno, přijde-li po nás potopa, cítíme přece všichni. Zdá se mi však, že tato poslední a nejhlubší odpovědnost, totiž odpovědnost za svět, je z mnoha různých důvodů dnes velmi nízká a že je až nebezpečně nízká na pozadí faktu, že svět je dnes propojenější než kdykoli dosud ve své historii, že de facto už žijeme jediný globální osud a že téměř cokoli, co se někde stane, tak či onak může ovlivnit život všech.

Anebo není snad fakt, že člověk myslí jen v hranicích dohlédnutelného a není schopen pamatovat i na to, co je za nimi, ať už ve smyslu časovém nebo prostorovém, důsledkem ztráty metafyzických jistot, úběžníků a horizontů? Není snad celá povaha současné civilizace, s její krátkozrakostí, s jejím pyšným důrazem na lidského jedince jako na vrchol stvoření a jeho pána a s její neomezenou důvěrou ve schopnost člověka pojmout všehomír nástroji svého racionálního poznání, není snad to všechno jen přirozeným projevem úkazu tak prostého, jakým je ztráta Boha? Anebo přesněji: ztráta respektu k řádu bytí, jehož nejsme tvůrci, ale jen součástmi, k tajemnému vnitřnímu smyslu či duchu, který tento řád má, k jeho paměti, schopné registrovat nejen to z našich činů, na co jiní nevidí, ale registrovat to navždy, čili zhodnocovat naše počínání tak říkajíc z hlediska věčnosti? Nejde tu v podstatě o krizi respektu k mravnímu řádu přicházejícímu k nám shůry nebo prostě o krizi úcty k jakékoli vyšší autoritě, než jakou je naše vlastní pozemské já a jeho materiální a veskrze pomíjivé pozemské zájmy? Zkrátka a dobře: není krize odpovědnosti za svět jako celek a k němu, jakož

i za jeho budoucnost, vlastně jen logickým důsledkem novověkého pojetí světa jakožto souboru úkazů řízeného určitými vědecky poznatelnými a bůhví proč vzniklými zákonitostmi, tedy pojetí neznajícího otázku po smyslu bytí a zřikajícího se jakékoli metafyziky či jakéhokoli svého metafyzického zakotvení? ..."

V podobném duchu se neslo vystoupení druhého iniciátora, erudovaného intelektuála Elieho Wiesela. Zvláštním dojmem působilo vystoupení Dalajlamy, především myšlenky o smyslu života, zcela odlišné od naší křesťanské tradice. Chladným nikoho rozhodně nenechalo ani velmi emotivní vystoupení Harise Silajdžiče orientované na situaci v Bosně. Řadu podnětných myšlenek přinesla i vystoupení francouzského kardinála Jean-MarieLustigera, afrického intelektuála a nositele Nobelovy ceny za literaturu Wole Soyinky, afrického arcibiskupa Khotso Makhulu a dalších. Mě osobně nejvíce zaujalo vystoupení bývalého francouzského ministra školství a kultury Jacka Langa, ve kterém spontánně a spatra reagoval na své předřečníky. Na tomto místě si dovoluji ocitovat některé, pro naši sféru jistě zajímavé myšlenky z jeho projevu: " ... A dostávám se ke třetímu bodu a to je duch. Náš intelekt, naše citlivé vnímání, kultura, vzdělávání, školství, výzkum. Já myslím, že my všichni a zejména vy, kteří pracujete v oblasti intelektu, musíte požadovat ústřední místo, ústřední postavení v našich společnostech, které musí stále více a více investovat do mozkové kůry, stále více a více to bude zásadní součástí naší společnosti, o to více zítra. Platí to pro kulturu, platí to pro vědu. .... Ve většině zemí, a řekněme si to upřímně, i když jsou tady odlišnosti, byly školské soustavy vymyšleny koncem minulého století, anebo i třeba později, ale tyto školské systémy nejsou přizpůsobeny modernímu systému dneška, modernímu světu dneška. Musíme si vymyslet školský systém, který by daleko více působil na dobrou přípravu intelektuálních schopností člověka. Aby to nebylo pouze veliké hromadění encyklopedických znalostí, v tomto směru musí naše země pokročit vpřed, aby školské systémy nahradily jakousi individuální konkurenci duchem kolektivní práce. A aby schopnost myšlení a experimentování nahradila hromadění encyklopedických teoretických znalostí. ... ". Jistě zlatá slova.

Součástí konference byl i společenský program. Pro čtvrteční večer jsem zvolil návštěvu alternativního divadla v Arše. Vystoupení nabitá zrakovými, zvukovými a pohybovými experimenty, byla většinou autorská. Z těch, které mě zaujaly, bych na prvním místě jmenoval vystoupení Ivy Bitové. U řady dalších jsem však postrádal uměleckou invenci a schopnost oslovit diváka, některá působila zcela bezradně. Možná jsem příliš konzervativní, nevzdělaný, nevnímavý divák. Nevím. Pro dokreslení ale dodám, že vedle mě seděl světoznámý nositel Nobelovy ceny za medicínu, který hned po dosednutí v hledišti usnul. Nevzbudilo ho ani vystoupení perkusní skupiny (ještě docela zajímavé), jejíž tři členové hlasitě bušili do všeho, do čeho bušit lze. Jistě si odnesl nesmazatelný zážitek. Páteční večer byl věnován historicky jedinečnému setkání náboženských představitelů katolického, protestantského, židovského, islámského a budhistického vyznání na půdě katolického chrámu svatého Víta. Každý z nich krátce vystoupil se svým poselstvím, na závěr pak oni a dalších jedenáct osobností postupně zapálilo šestnáct svíček na jediném symbolickém svícnu. Pro všechny zúčastněné to byl jedinečný a silný prožitek. Společenský program vyvrcholil v sobotu galakonzertem V Obecním domě v Praze, na němž za doprovodu České filharmonie dirigované Liborem Peškem a za doprovodu Kühnova smíšeného sboru vystoupili přední světoví sólisté a operní pěvci.

Co říci závěrem? Myslím, že přes kritizovanou šíři záběru témat diskutovaných a naopak absenci témat nediskutovaných, konference splnila svůj účel. Mimo jiné i tím, že se sešel velký počet významných lidí v jednom čase, na jednom místě a nerušení každodenními

povinnostmi se zamýšleli nad budoucností světa. O úspěšnosti konference svědčí i rozhodnutí účastníků scházet se v rámci konference FORUM 2000 každoročně, až do konce tisíciletí. Bude-li místem setkání opět Praha, a je to velmi pravděpodobné, mohla by vzniknout významná tradice. To, že se Václavu Havlovi podařilo pro FORUM 2000 získat tolik jedinečných osobností, je jenom výrazem úcty a prestiže, které se ve světě těší. Společně s ním získává na prestiži i celá Česká republika. Obojí jsem si uvědomil teprve jako jeden z těch, kteří se mohli této zajímavé události osobně zúčastnit.

Oldřich Pytela

Aktuální problémy regionálního rozvoje

Při příležitosti 20. výročí založení Ekonomické fakulty Univerzity Mateje Bela v Banské Bystrici uspořádal její institut rozvoje obcí, měst a regionů mezinárodní vědeckou konferenci, zaměřenou na aktuální problémy regionálního rozvoje. Konala se ve dnech 28. - 29. května 1997 v prostorách banskobystričské Právnické fakulty. Mezi pozvanými institucemi byla též Ekonomicko-správní fakulta Univerzity Pardubice, kterou spolu s pracovníkem katedry veřejné správy zastupoval Ing. Josef Pešta, CSc. vedoucí katedry ekonomie a předseda Akademického senátu Univerzity Pardubice.

Po slavnostním zahájení za přítomnosti představitelů hostitelského města a centrálních bratislavských orgánů se nejdříve konalo plenární zasedání konference. Po jeho skončení se více než šedesát účastníků rozešlo na jednání čtyř sekcí, jejichž tematické zaměření bylo následující: Restrukturalizace regionů, Prostorové aspekty rozvoje regionů, Úloha centrálních a místních institucí v rozvoji regionů a Výchova a vzdělávání odborníků pro řízení regionálního rozvoje.

Přednesené referáty odrážely názory nejen prezentované na vysokých školách, jako například na Národohospodářské fakultě Ekonomické univerzity Bratislava, Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, Fakultě humanitních a přírodních věd Prešovské univerzity, Ekonomické fakultě VŠB-Technické univerzity Ostrava a Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity Brno, ale přibližovaly rovněž koncepce rozpracované ve výzkumných pracovištích, jako ve Středisku urbanismu ÚDU AV ČR, Geografickém ústavu SAV, Sociologickém ústavu SAV apod. Navazující diskuse byla o to podnětnější, že se do ní zapojovali zaměstnanci jak ústředních orgánů státní správy a samosprávy (mezi jinými Úřadu pro strategii rozvoje společnosti, vědy a techniky SR a Ministerstva životního prostředí SR), tak zejména jejich regionálních institucí, kromě jiných Městského úřadu Pezinok a Unie měst SR. Navíc nechybělo ani tlumočení názorů zástupců specializovaných agentur, jako Regionálního a poradenského centra Zvolen nebo Agentury pro regionální rozvoj, a.s. Ostrava.

Mezi referáty zařazenými do chystaného sborníku z konference jsou též oba příspěvky přednesené zástupci pardubické fakulty. Ti svého pobytu na vysoké škole obdobného zaměření využili současně k tomu, aby si s jejími činiteli, zejména proděkanou pro rozvoj Ing. Lubicou Švantnerovou, CSc, vyměnili zkušenosti z naplňování pedagogických a vědecko-výzkumných záměrů obou fakult. Předpokládá se, že navázané pracovní kontakty budou pokračovat formou výměny studijních programů a materiálů, případně participací na řešení konkrétních úkolů vztahujících se k problematice regionálního rozvoje.

PhDr. Miloš Charbuský, Fakulta ekonomicko-správní UPa

Sedmý mezinárodní seminář o inkluzivních sloučeninách.

- 7th International Seminar on Inclusion Compounds.

Sedmý mezinárodní seminář o inkluzivních sloučeninách se konal od 1. do 6. června 1997 pod záštitou Univerzity Pardubice, Fakulty chemicko-technologické a pardubické pobočky České společnosti chemické. Organizačně seminář zajišťovaly Katedra obecné a anorganické chemie a Společná laboratoř chemie pevných látek Univerzity Pardubice a ČAV, kde jsou inkluzivní součineny - konkrétněji interkaláty studovány již 15 let. Čtrnáct pozvaných přednášejících, kteří představují špičky tohoto oboru v Evropě, USA a Japonsku, se prezentovalo plenárními přednáškami. Pozvání přijali např. prof. Abraham Clearfield (Texas A & M University, USA), prof. Gen-etsu Matsubayashi (Osaka University, Japonsko), prof. Robert Schöhlhorn (Technische Universität Berlin, SRN), prof. Jürgen O. Besenhard (Technische Universität Gratz, Rakousko) a prof. Umberto Costantino (University di Perugia, Itálie), kteří patří mezi přední odborníky v chemii interkalátů, tj. sloučenin, v nichž hostitelská mřížka je dvoudimenzionální. Plenární přednášky z oblasti inkluzivních sloučenin, jejichž základem je trojrozměrný hostitel, přednesli např. prof. Janusz Lipkowski (Akademie nauk Warszawa, Polsko), prof. Toshitake Iwamoto (Iwaki Meisei University, Japonsko), prof. József Szejtli (Budapest Cyclolab R&D Ltd., Maďarsko) a prof. Vitalij I. Kalčenko (National Academy of Sciences, Kiev, Ukrajina). Odpolední program probíhal v sekci chemie interkalátů a v sekci třídímními inkluzivních sloučenin a zahrnoval jak přednášky, tak i postery. Tohoto poměrně úzce specializovaného semináře se zúčastnilo 65 účastníků z 11 zemí celého světa a především pro nejmladší členy Katedry obecné a anorganické chemie bylo mimořádnou příležitostí i poctou aktivně na tomto semináři vystupovat.

Při příjezdu do Pardubic byli účastníci přijati v krásném reprezentačním sále pardubické radnice náměstkem primátora doc. RNDr. Václavem Černým, CSc. a všichni dostali darem obrazovou publikaci o Pardubicích. Toto přijetí bylo účastníky semináře velmi oceněno, zvláště proto, že doc. Černý byl na tomto setkání nejen zástupcem města a hostitelem, ale jako dlouholetý členem katedry pořádající tento seminář byl i účastníkem odborných diskusí.

Seminář se konal ve velmi příjemném prostředí JUNIOR centra na Seči, kde jsou mimo jiné k dispozici výborně vybavené posluchárny (včetně klimatizace). Jediné odpoledne v tomto týdnu bylo odpočinkové a bylo věnováno skanzenu na nedalekém Veselém kopci. doc. Ing. Jaroslava Kalousová, CSc.

Fakulta chemicko-technologická UPa

Celostátní konference o chromatografii a elektroforéze

Ku příležitosti Celostátní konference o chromatografii a elektroforéze, která se konala ve dnech 23. a 24. září 1997 v kongresové hale Univerzity Pardubice, se sešli přední odborníci z této vědecké disciplíny, aby prodiskutovali některé zásadní otázky současného směru vývoje a seznámili přítomné s některými novými pohledy či názory v této oblasti výzkumu. Kromě domácích pracovníků jsme hostili i tři zahraniční účastníky z Holandska, Belgie a Slovenska, kteří ve své zemi patří k uznávaným odborníkům. Potěšitelné bylo i to, že do prezentace výsledků se zapojili naši mladí učitelé a doktorandí, kteří jsou členy v loňském roce nově vytvořeného týmu, zčásti financovaného z projektu schváleného MŠMT ČR, který nese název "Posílení výzkumu na vysokých školách." Nositelem tohoto projektu je prof. Ing. Jaroslav Churáček, DrSc., který je i jedním z odborných garantů konference. Druhým garantem byl prof. Ing. Pavel Jandera, DrSc., který v současné době zastává funkci místopředsedy odborné skupiny chromatografie a elektroforézy České společnosti chemické. Za zmínku stojí uvést některé příspěvky našich mladých či mladších spolupracovníků. Příspěvek, týkající se našich zkušeností se spojením vysokoúčinné kapalinové chromatografie, jakožto metody separační s hmotnostní spektrometrií, jakožto metody identifikační, nalezl značnou odezvu i v kuloárních debatách, a to především proto, že pracovišť, majících k dispozici tento tandém je zatím v naší republice pouze několik. Rovněž náš příspěvek z oblasti micelární elektrokinetické kapalinové chromatografie vzbuzuje uznání, neboť tato problematika řadí naše pracoviště ke špičkovým laboratořím nejen u nás, ale i ve světě. Z dalších příspěvků prezentovaných našimi pracovníky možno uvést "Stanovení taurinu v energetických nápojích," "Využití kapalinové chromatografie při kontrole reesterifikace řepkového oleje na zelenou naftu," "Identifikace vitamínu D," "Analýza biodegradace alkylpolyethylenglykoetherů" a "Charakterizace střelných prachů pomocí superkritické fluidní extrakce."

Do biochemické oblasti analýz byly zaměřeny naše příspěvky z oboru afinitní chromatografie, jež se týkaly orientované imobilizace enzymů a protilátek, včetně přípravy proteolytického imunisorbentu, sloužícího pro analýzu proteinů.

Konference se zúčastnilo celkem 112 evidovaných účastníků, kteří přednesli 17 přednášek a prezentovali 25 posterů.

Kromě diskusí v rámci přednášek a posterů měli účastníci možnost navázat bližší kontakty v neformální diskusi v rámci společenského večera, který se všem účastníkům velice líbil. Celé setkání bylo hodnoceno jako velmi úspěšné.

Konference přispěla k rozvoji moderních separačních technik a splnila tak bezezbytku svoji úlohu být prostředníkem vzájemných setkání. Všem účastníkům i vystavujícím firmám se v prostředí kongresové haly velmi líbilo, což bylo i pro organizátory dobrým povzbuzením do jejich další činnosti.

Ing. Jaromír Kalous, CSc.

sekretář konference,

Fakulta chemicko-
technologická UPa

Vzácná návštěva na Univerzitě Pardubice

Dne 23. června 1997 navštívili Univerzitu Pardubice dr. Josef Fišera, profesor pařížské Sorbonny v.v., a jeho paní Evženie Musilová - Fišerová. Návštěva se uskutečnila na pozvání rektora UPa prof. Pytely u příležitosti jejich cesty do Prahy a Sezemic. Po přivítání na rektorátě poděkoval prof. Pytela manželům Fišerovým za knižní dar, který Univerzitě Pardubice věnovali. Jedná se o kolekci téměř čtyř set knih z oboru společenských věd a dále o klasickou i moderní francouzskou literaturu. Část knih věnovali manželé Fišerovi osobně, další část pochází ze sbírky mezi členy Sdružení československých dobrovolníků - Rota Nazdar - ve Francii, jehož je prof. Fišera předsedou. Tyto knihy významně obohatí fond Univerzitní knihovny UPa a budou sloužit nejen studentům a učitelům UPa, ale i zájemcům z dalších vysokých škol i veřejnosti. Stejný počet knih obdržela také Okresní knihovna v Pardubicích. Pan profesor Fišera přislíbil, že knižní dar bude podle možností dále doplňován.

Setkání bylo velmi přátelské a neformální, pan profesor Fišera, jemuž by nikdo nehádal 85 let, poutavě vyprávěl o svém událostmi nabitém životě a vzpomínal na dětství a mládí prožité v Čechách.

Narodil se 4. června 1912 v Klukách u Čáslavi.

Vysokoškolská studia ukončil v Praze v r. 1935 diplomem z pedagogiky a práv a potom působil jako pedagog. V r. 1937 se stal generálním tajemníkem Výboru pro pomoc demokratickému Španělsku, jehož spoluzakladateli byli kpt. E. Voska, prof. J. Fišer, Vladislav Vančura a další. Jedním z výsledků činnosti tohoto výboru za předsednictví kpt. Vosky bylo zaslání dvou polních nemocnic s materiálem a lékařským personálem do Španělska.

V r. 1938 odešel prof. Fišera do Francie, byl činný v různých organizacích, které se zabývaly antifašistickou propagací a pomocí uprchlíkům z území obsazených německou armádou. V r. 1939, po přihlášení do čsl. armády, byl přidělen pro zvláštní úkoly, zapojil se do francouzského odboje, byl zakladatelem a velitelem vojenské sítě M..A.C.E. - Forces Francais Libres (F.F.L.) a Forces Francais Combattantes (F.F.C.) - a středisek pro záchranu dětí a dospělých stíhaných pro rasové nebo politické důvody, vojáků československých a spojeneckých armád a válečných zajatců.

Za tyto zásluhy mu byla udělena celá řada francouzských vyznamenání - Rytíř Čestné legie, Rytířský kříž za zásluhy o Francii a za mimořádné služby pro lidskou společnost, Stříbrná medaile za služby prokázané Francii (la medaille d'argent de la Reconnaissance francaise) a další, dále tři nejvyšší vyznamenání státu Israel - YAD VASHEM - Spravedlivý mezi národy. V Praze v r. 1996 obdržel pamětní medaili Za věrnost 1939-1945.

V letech 1944 - 1948 byl vedoucím sociálně právního referátu a atašé sociálního referátu Generálního konsulátu Československa ve Francii. Po komunistickém převratu v Československu v únoru 1948 z této funkce demisionoval a usadil se natrvalo ve Francii. Pokračoval ve studiu v Institutu politických nauk Pařížské university a po r. 1956 mu byly na Sorbonně uděleny tituly doktora sociologie a doktora politických nauk. V dalších letech pracoval jako diplomovaný poradce pracovního práva Pařížské university a Ministerstva práce, byl radou Centra celostátního vědeckého výzkumu a pokračoval v činnosti pedagogické jako profesor na Vysoké škole sociálních věd Evropského centra historické sociologie při Sorbonně a na přidružených universitách ve Francii a v cizině.

Přitom byl po celou dobu činný ve Sdružení československých dobrovolníků ve Francii a v celostátní asociaci vysloužilých vojáků a obětí války při Centru celostátního vědeckého výzkumu (CNRS), jehož je rovněž předsedou. Spolu se svou ženou Evženíí, která je generálním sekretářem Sdružení a zpracovává jeho archivy pro historický archiv francouzské armády a odboje, přepracovali a vydali jmenný seznam všech československých dobrovolníků padlých v obou světových válkách ve Francii. Dále společně pracovali historickou práci o čsl. odboji ve Francii, jehož byl prof. Fišera přímým účastníkem. Za ni jim byla v r. 1990

udělena mimořádná cena tehdejšími předsedou vlády ČSFR Mariánem Čalfou.

Pátrání v historických materiálech je přivedlo také k městečku Sezemice v pardubickém okrese, ze kterého pocházela rodina Karla Bezdíčka, prvního praporečníka slavné ROTY NAZDAR. Ten položil svůj život ve slavné arraské bitvě u La Targette v blízkosti městečka Neuville-Saint-Vaast v květnu 1915. Na tomto místě byl v letech 1959 - 1968 díky Sdružení vybudován československý vojenský hřbitov, kde byla soustředěna část ostatků čsl. dobrovolníků a vojáků padlých ve Francii.

V dalším rozhovoru s rektorem a prorektory se manželé Fišerovi živě zajímali o naši univerzitu a seznámili se s plány jejího rozvoje, především se záměrem přebudovat současný Ústav jazyků a humanitních studií na fakultu humanitních věd. Na závěr své návštěvy zavítali také do Univerzitní knihovny.

Při loučení vyslovil pan rektor naději, že toto setkání nebylo posledním, a pozval manžele Fišerovy, aby se přijeli podívat do nové budovy Univerzitní knihovny, která bude slavnostně otevřena ještě v tomto roce. Pan profesor Fišera Českou republiku pravděpodobně na podzim znovu navštíví. Poslanecká sněmovna P arlamentu ČR navrhla prezidentu republiky ocenit jeho zásluhy Řádem TGM.

Perspektiva vzdělání v oboru chemie pohledem generálního ředitele Prechezy a.s.

Jaký zájem má PRECHEZA a.s. o absolventy FChT a co jim může nabídnout ?

PRECHEZA a.s. má zájem o absolventy FChT, zejména z oboru anorganické technologie, anorganické chemie a chemického inženýrství. Absolventům vysokých škol nabízíme především atraktivní seberealizaci a uplatnění nabytých znalostí v průmyslové praxi. V rámci adaptačního programu seznamujeme absolventy s konkrétní problematikou naší a.s. a společně formulujeme individuální program rozvoje osobnosti. Z praktických hledisek nabízíme možnost dalšího rozšíření vzdělání jak v oblasti odborné, tak v oblasti jazykové přípravy, event. možnost doktorandského studia. Odborně a jazykově zdatné vysokoškoláky připravujeme pro práci v zahraničí.

Co Ti dala pardubická škola pro Tvé zaměstnání a jak vidíš výuku na FChT z hlediska praxe ?

Když nás prof. Pilař přesvědčoval, že VŠChT nás školí proto, abychom převzali úlohu kapitánů chemického průmyslu, považovali jsme to za přehnaný optimismus. Po krátkém období "přijímače," kdy zaměstnavatel prověřoval, co nás vysoká škola vlastně naučila, se kariéra rozvíjela velmi rychle. Často jsem čerpal z poznatků v předmětech, které nepatřily mezi tzv. "hlavní" na VŠChT, zejména z oblasti ekonomiky a průmyslové toxikologie. Náš ročník měl asi štěstí v tom, že jsme dokončovali cyklus průmyslově zaměřeného studia, později moji kolegové se více zaměřovali na teoretická studia. Na teoretické úvahy mnoho času kapitánům chemického průmyslu nezůstává. Co nám tehdejší VŠChT nemohla dát, byla práce s počítači. Ta je dnes neodmyslitelnou částí kvalifikace.

Jak jsi spokojen s tím, že sis zvolil chemii za své povolání a co Ti Tvé povolání dalo ?

Vždy mne fascinovaly obory, v nichž se mění podstata látky. Ať již se jednalo o atomovou fyziku nebo chemii. V chemickém průmyslu jsem našel osobní seberealizaci, mnoho nových přátel a celoživotní "job." Chemii jsem si vybral v době, kdy byla velmi populární a rozvoj českého hospodářství byl do značné míry na rozvoji chemie založen. Pevně věřím, že i budoucnost potvrdí nesmírný význam chemického průmyslu pro celou českou společnost.

Co si myslíte, že by se dalo udělat pro zlepšení spolupráce vysoké školy s průmyslem ?

Chemický průmysl čelí historické výzvě spojené se vstupem ČR do Evropské unie. Udržení nebo zvýšení konkurenceschopnosti našeho průmyslu velmi úzce souvisí s inovacemi. Výzkumné a vývojové kapacity v průmyslu jsou limitovány a vysoké školy disponují dnes velkým vědeckotechnickým potenciálem. Jde o to, aby se výzkumné práce na vysokých školách nesoustřeďovaly jenom na počet publikací a teoretických prací, ale aby se zaměřily na konkrétní potřeby českého chemického průmyslu. Ze spolupráce na vývojových pracích pro průmysl lze podle mého názoru vytěžít nejenom patenty, ale především další finanční prostředky pro rozvoj vysokých škol.

Jak vidíš perspektivy chemického průmyslu v ČR ?

Vzhledem k rychleji rostoucí poptávce po chemických produktech, než je tomu v dalších odvětvích zpracovatelského průmyslu, roste pozice chemického průmyslu v ČR. V dlouhodobém horizontu bude účelné usilovat o výraznou změnu struktury výroby ve prospěch malotonážní chemie a k tomu vytvářet podmínky již ve střednědobém horizontu, především seriózním výběrem selektivních specializačních programů, zajišťovat jejich podporu ve vědecko-výzkumné oblasti i obchodní strategii. Ve střednědobém horizontu musíme počítat se zachováním dominantního podílu velkotonážních výrob, které budou postupně modernizovány a rozvíjeny z hlediska zvýšení kvality, zvýšení produktivity práce, snížení energetické spotřeby a omezení vlivu na životní prostředí. Ve střednědobém horizontu bude nutno intenzivněji rozvíjet zpracovatelskou chemii, zejména zpracování plastických hmot pro vyšší krytí rychle rostoucí tuzemské poptávky a snížení vysoké dynamiky růstu dovozu.

Obovo, modernizace, rekonstrukce, rozvoj a výstavba nových výrobních kapacit je rozhodujícím klíčem ke zvýšení výkonnosti, prosperity, konkurenceschopnosti i řešení otázek spojených s ochranou životního prostředí. Nové úkoly, které stojí před českým chemickým průmyslem, vyžadují větší příliv mladých, schopných a ambiciózních inženýrů do průmyslové sféry.

**Rozhovor s Ing. Antonínem Mlčochem, CSc., generálním ředitelem Prechezy a.s.
zprostředkoval pro Zpravodaj Univerzity Pardubice doc. Ing. Ladislav Koudelka, DrSc.**

PODĚKOVÁNÍ REKTORA

Nový akademický rok zahájili někteří studenti především FES a DFJP výukou v nově upravených učebnách bývalé Integrované střední školy stavební na Stavařově. Čtyřicet nových učeben bylo zrekonstruováno v několika málo týdnech po převzetí budovy tak, aby mohl být zahájen nový školní rok "v novém". Rekonstrukce byla zabezpečena oddělením výstavby a údržby a oddělením správy budov UPa a podařila se s mimořádným nasazením všech sil v rekordním čase. Zároveň s tím byly ve stejné budově získány a zprovozněny i čtyři poschodí nových ubytovacích kapacit pro doktorandy a pedagogické pracovníky fakult, jejichž úprava a vybavení byly provedeny zcela vlastními kapacitami Správy kolejí a menz.

Rektor Univerzity Pardubice prof. Oldřich Pytela jménem celého vedení děkuje všem spolupracovníkům, kteří se podíleli na uvedených pracech v tak krátkém termínu, za obětavost při zajišťování všech potřebných prací a velice si cení, s jakou ochotou a vysokým pracovním nasazením, i na úkor svého osobního volna všichni přispěli k úspěšnému zvládnutí technických úprav, úklidových prací, dozařízení a vybavení nově získaných prostor univerzity. Nové technické zázemí znamená podstatně příznivější podmínky pro výuku všech fakult, studenty i pedagogické a vědecké pracovníky univerzity.

(vw)

Tělesná výchova a sport na Univerzitě v Pardubicích

V posledních letech se neustále zdůrazňuje, že člověk má zodpovědnost za své zdraví a že se od něho očekává sebedůvěra a snaha o sebezdokonalování. Zdraví a pohodu významně ovlivňuje individuální životní styl. Funkce tělesné výchovy a sportu se dnes podstatně mění, posouvá se její směřování i na KTV Univerzity v Pardubicích. A to z oblasti ryze výkonové do oblasti upevňování zdraví, poskytování radosti z pohybu, kladných prožitků, odstraňování stresu a utváření základů aktivního životního stylu - wellness.

Tělovýchovná zařízení KTV Univerzity Pardubice slouží pro sportovní vyžití celé akademické obce. Vlastní výuka je zaměřena na postižení tří základních tělovýchovných aktivit - tělesné výchovy, sportu a pohybové rekreace. Vyučování na KTV má několik forem:

Povinnou - 2 semestry pro FES, 1 semestr ÚJHS a DFJP.

Výběrovou - všechny ročníky všech fakult včetně ÚJHS.

Sportovní - účast na přeborech VŠ a akademická mistrovství v individuálních a kolektivních sportech. Sportovní činnost úzce navazuje na práci Univerzitních sportovních klubů, t.j. Vysokoškolského akademického klubu technických sportů a Univerzitního sportovního klubu.

A jaká je konkrétní nabídka TV činnosti na katedře tělesné výchovy ? Tělovýchovné aktivity jsou rozděleny do tří oddělení:

- Oddělení teorie, moderních pohybových forem, gymnastiky a zdravotní TV nabízí výuku životního stylu Wellness, aerobiku, stepaerobiku, kalanetiku, jogy, strečinku, moderní formy relaxace a posilování - bodybuildingu, sportovní gymnastiky a zdravotní tělesné výchovy.
- Oddělení her zahrnuje následující druhy sportovních her - basketbal, volejbal, fotbal, softball, tenis, stolní tenis, badminton a lední hokej.

- Oddělení sportů a pobytu v přírodě sdružuje skupinu sportů, které jsou determinovány pobytem v přírodě - vodní sporty (kanoistika, veslování, windsurfing), plavání, turistika, atletika, lyžování a orientační běh.

Dále je možno v rámci Univerzitního sportovního klubu projevit zájem o technické sporty - střelba, biatlon, triatlon, radioběh.

Hlavním cílem vyučujících na katedře tělesné výchovy je umožnit co největšímu počtu studentů věnovat se své oblíbené tělovýchovné činnosti tak, aby se stala součástí jejich denního režimu, neboť harmonicky rozvinutý jedinec je člověk rozvinutý nejen po stránce duševní, ale i fyzické a mravní.

Mgr. Lucie Förstlová, KTV

Kalendář sportovních a tělovýchovných akcí pro rok 1997

Říjen:

turnaj v badmintonu - dvouhry - muži + ženy;

turnaj ve volejbalu - ročníkový přebor;

zahájení soutěže kopané v hale;

AM - přespolní běh;

AM - vodáci - sjezd, slalom, střelba;

AM - radioběh;

přebor VŠ - fotbal, basketbal;

přebor Univerzity v siláckém trojboji;

střelecká soutěž 5+1;

přebor Univerzity ve volejbalu - muži + ženy;

turnaj v tenisu - čtyřhry;

- OP - basketbal, stolní tenis;

- víkendové vodácké zájezdy;

- master class - aerobic.

Listopad:

MDS - soutěže konané na jeho počest;

přespolní běh "slepák" - loděnice;

soutěž v halové kopané;

- turnaj v nohejbalu - dvojic, trojic;

turnaj v badmintonu - čtyřhry;

- OP - basketbal, stolní tenis;

přebor VŠ - basketbal, fotbal, volejbal, orientační běh

Prosinec:

závěr vodácké sezóny;

přebor Univerzity v plavání;

soutěž v halové kopané;

- OP - basketbal, stolní tenis;

- vánoční turnaj - líný tenis;

vánoční soutěž střelců - pistole, kuše;

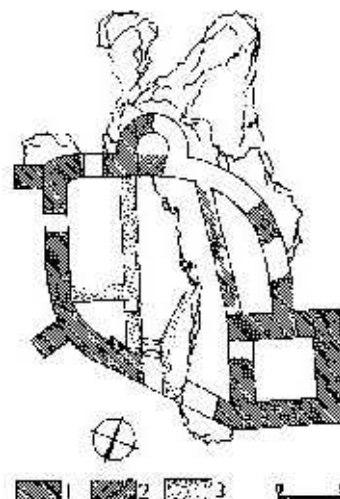
turnaj ve volejbalu - 21. ročník - smíšené dvojice.

Pozn.: AM = akademické mistrovství

OP = okresní přebor

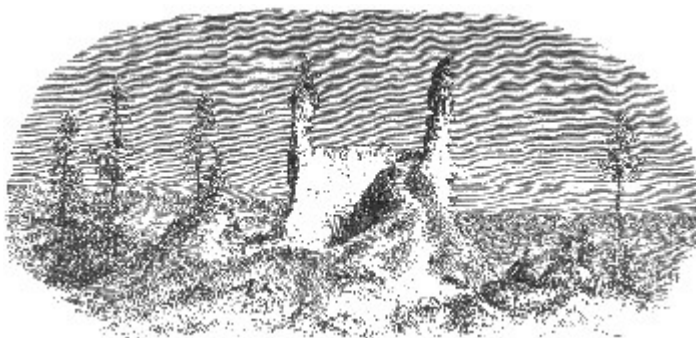
Hrad Rabštejnek.

Dnešní studie nás zavede do Železných hor na Chrudimsko. Horopisně jsou Železné hory částí Českomoravské vrchoviny, tvoří je plochá trojúhelná vrchovina, jejíž severozápadní hrot sahá k Týnci nad Labem. Do čáslavské roviny spadají Železné hory příkře, takže při pohledu z ní k východu tvoří jejich hřeben strmou hradbu, pohledově opravdové hory, a naši předkové je Železnými horami nazývali již ve třináctém století a patrně i dříve. (1) Za tímto hlavním hřebenem směrem k východu a k severovýchodu klesají ale povlně, a zde, nedaleko od Chrudimě, na jednom z posledních stupňů Železných hor, stojí zřícenina hradu Rabštejnu.

Hrad se ve středověku původně jmenoval "Rabstein", tak alespoň jej nalezneme v písemných pramenech předhusitské doby, se zdrobnělinou "Rabsteinek" se v pramenech setkáváme až v patnáctém století, přetrvala dodnes. Ve třináctém a ještě ve čtrnáctém století byl a německá jména hradů u nás dost častá, odtud i ono

středohornoněmecké "Rabenstein", to jest "Havraní kámen". Nic na tom nemění, že zakladatel Rabštejna nejspíše ani německy nemluvil, asi tak jako ti, kteří dnes, jezdiče řekněme v Citroenech, se většinou francouzsky nedorozumějí. Řečeno jinak, záliba v cizokrajném perli je v našem národě pradávna.

Mírně k severu sklánějící se plošina spadá na západě příkře do údolí Markovického potoka a končí nad ním skalnatým výběžkem, nepravou ostrožnou (nepravá, protože není ze dvou stran obtékána vodotečí), na kterou zakladatel umístil jádro hradu. Skalnatý výběžek je nevelký a není od plošiny oddělen přírodou. Před čelem jádra byl tudíž zřízen příkop, a před ním směrem k jihu byl vytvořen prostor odsunující případného útočníka dál od jádra. Tím na části plošiny vzniklo předhradí. Návštěvníku nemusí být toto předhradí na první pohled dobře patrné, kryje je porost, a návštěvníka také víc přitahuje zřícenina jádra, ale bez předhradí je obraz hradu neúplný.

Věnujme proto pozornost alespoň příkopu, jenž obklopoval polygon předhradí na jihu a na východě. Vstup do tohoto předhradí byl v jihozápadním rohu, nejspíše jednoduchou kulisovou bránou, dnes tím místem jde jen lesní pěšina, pokračování cesty, jíž se ke hradu přichází od jižního cípu osady Rabštejn. Stopy zástavby na předhradí zatím zjištěny nebyly. Byla-li tu jaká, šlo asi nejspíše o stavby dřevěné, předhradí mělo totiž víc účel obranný než hospodářský. Nebylo tomu tak vždy a u všech hradů. Mnohé hrady měly v předhradích z emědělský provoz, poplužní dvůr ("curia aratura"), jenž obyvatele hradu zásoboval potravinami denní potřeby. U Rabštejnu byl však poplužní dvůr mimo vlastní hradní ohradu, takže jí nebyl chráněn, jeho pokračovatelem je dnešní osada Rabštejn. (Popluží, v latině pramenů "aratura", bylo původně berní jednotkou hospodářského celku. Termínu "poplužní dvůr" se však na dominikálu, na vrchnostenské půdě, užívalo dlouho do novověku, proto v úsloví existuje dodnes.)

Hradní jádro je značně stísněné, neboť skalnatý výběžek je úzký, západní zeď obytné palácové stavby je proto založena již mimo skálu do spádu svahu, jsouc jištěna mohutnými opěrnými pilíři. Původní východní zeď paláce je dnes sotva znatelná, šla východněji a šikměji než zeď dnešní, jež vznikla v polovině minulého století ve snaze hrad romanticky restaurovat. Z úpravy se zachovala už jen tato nová, palác uzavírající zeď, vše ostatní, včetně úpravy místností, bylo v poválečném desetiletí devastováno. Se skutečným středověkým vzezřením hradu měla ale restaurace jen málo společného, mísic neorganicky prvky románské s renesančními; jejím kladem ovšem bylo, že zřícenina byla do jisté míry udržována.

V jihovýchodním nároží jádra stála čtverhranná věž, k níž přiléhala brána se

zvedacím mostem přes příkop. Dnešní, o něco západněji ležící kulisová branka mezi torsy paláce a věže není původní, také ona vznikla v souvislosti se zmíněnou romantickou úpravou hradu.

Dispozice hradu byla tudíž dvoudílná. V západní části palác, ve východní části v čele věž, za věží k ní přilehlá budova. Jižní čelo mezi nimi bylo tvořeno branou a krátkou hradební zdí, za tím maličké nádvoří. Severní čelo hradu uzavírala rovněž krátká hradební zeď, do níž byla vložena polokruhová věž, týčící se nad skalkou, u níž se sbíhaly západní a východní vnější hradební zdi (stály na valu) s příkopy, uzavírajícími jak předhradí, tak jádro hradu. Jak již bylo řečeno, skalnatý výběžek není velký, a stojíce na bývalém nádvoříčku pocítíme, že prostoru tu mnoho nebylo. (2)

Z dalšího čísla Zpravodaje:

Predikát je jménem Matěj z Rabštejna zmíněn k roku 1360, ale není zcela jisto, zda se tento predikát vztahuje právě k našemu Rabštejnu; hradů jménem Rabštejn je v Čechách a na

Moravě několik.

Zato na přelomu čtrnáctého a patnáctého století jsme již na půdě pevnější. Rabštejn drželi tehdy vladykové erbovního znamení dvou ryb, větev užívající predikátu z Orle. V Chrudimsku patřili k těm nemnohým vladykům, jimž se dařil jistý společenský vzestup. Nejen že měli hrad Rabštejn - hrad společensky povznášel, zejména jednalo-li se o příslušníka nižší šlechty, o vladyku - ale jeden z nich, Jan z Orle, byl v letech 1371 - 1389 opatem benediktinského kláštera v Opatovicích. A opat kláštera stál ve společenské hierarchii čtrnáctého století hodně vysoko.

První pramennou zprávu o hradu a jeho držiteli z orelských vladyků máme až z počátku patnáctého století, je ale zajímavá. Týká se Jana z Orle. Zemřel v roce 1405 a byla po něm povolána odúmrť, a to v Chrudimi a ve Vysokém Mýtě; v Chrudimi proto, že Rabštejn ležel v Chrudimském kraji, v Mýtě proto, že Mýtýský kraj s Chrudimským sousedil a byl s ním spjat četnými vztahy.

Odúmrťi byly vždy povolávány, to jest veřejně vyhlašovány, v příslušných krajských městech, povolával je královský komorník při příležitosti trhu, čímž bylo dostačujícím způsobem zveřejněno, že uchazeči se mohou o odumřelý statek ucházet. Odúmrti projednával dvorský soud, jenž zasedal čtyřikrát v roce. Slovo "komorník" neznamenal tehdy osobního sluhu, ale vykonavatele usnesení dvorského soudu, komorníkem býval vladycký šlechtic. Dodejme, že králov komorník, "camerarius", obvykle z panské šlechty, byl správcem panovníkova majetku zejména pozemkového. Na Moravě byl do začátku čtrnáctého století "camerarius Moraviae" takřka místokrálem Moravy.

Co je na zprávě o odúmrti po Janovi z Orle a z Rabštejna zajímavého? Odpoví nám sama. Poslyšme jednu její část, v překladu do češtiny zní takto: "Na Rabštejně hradu zemřeli Jan a všichni dědicové a vlastníci statků Rabštejna i ostatní držby [k hradu] náležející a dosvědčené." (3)

Text je dostatečně výmluvný. Zemřeli Jan z Rabštejna a jeho mužští dědicové, to jest synové a snad i vnukové, tudíž více osob najednou, příčinu smrti ale zápis neudává. Mohlo sice jít i o událost válečnou, ale protože v zemi byl tehdy relativní klid, usuzujeme, že šlo o morovo u epidemii. Poznamenejme tu, že tento pramenný doklad je jednou z těch pramenných zpráv, z nichž historická demografie posledních desítek let vyvozuje morovou epidemii v království a v markrabství v letech 1404 - 1406. Na sklonku čtrnáctého a na začátku patnáctého století to ostaně nebyla epidemie jediná. Tyto epidemie, jakož i sociální pohyby, války a lapkovství, a ovšem i jiné jevy, spoluvytvářely nejistotu - dnes bychom řekli existenciální - pocity, ovlivňující mentální klima a přispívající k předrevolučním náladám. Předhusitská doba byla svým mentalitním podložím složitá a mnohotvárná, nešlo jen o karatelské postoje kazatelů, jak se to - poněkud povrchně - namnoze vykládá. (4)

-

Usnesením dvorského soudu dostali odumřelý statek Rabštejn královi oblíbenci, ale od nich jej vykoupili zpět zase vladykové erbovního znamení dvou ryb, predikátu z Orle. Ti jej drželi ještě asi dvacet let, až jej za husitské revoluce někdy okolo roku 1430 prodali Hertvíkovi z Ostružna. Je zjevné, že držení Rabštejna bylo pro vladyky z Orle prestižní záležitostí, jestliže obětovali jistě značnou sumu na zpětné vykoupení hradu. Také prodej Hertvíkovi musel mít příčiny, a nejspíše to byla finanční tíseň, ale mohly působit i jiné vlivy, ku příkladu změně

společenské poměry, záležející i v poklesu jedněch a ve vzestupu druhých; je to jev všech společenských převratů a revolucí, a tedy i revoluce husitské.

-

Ze začátku patnáctého století pochází ještě jeden zajímavý pramenný doklad, jenž se týká i Rabštejna. Je to listina z 12. října 1404, jež byla vydána na hradě Vildštejně Ješkem z Popovce seděním na Vildštejně, zpečetěna byla jím a svědky. Ti svědkové jsou Frencl z Popovce seděním na Čivicích (jeden z Ješkových synů), Jetřich z Orle seděním na Rabštejně (patrně bratr, možná i strýc Jan a z Rabštejna, zemřelého v roce 1405), Trojan z Ostružna seděním na Běstvině, Vavřinec z Bezděkova seděním na Vícemilicích. Listinou vstupuje Ješek do příměří s Oldřichem z [Jindřichova] Hradce.

Vydání listiny mělo předejdu trvající deset let, byly to války, vedené od devadesátých let Václavem IV. proti panské jednotě. Předním členem jednoty byl právě Oldřich z Hradce, a válečník Ješek a jeho bojová družina stáli v těch válkách v žoldu Václava IV., a tudíž také proti Oldřichovi. Jetřich z Rabštejna byl účastníkem těchto válek na králově straně jako jeden členů Ješkovy bojové družiny (o Janovi z Rabštejna nelze říci s určitostí, zda se válečných kampaní zúčastnil).

Během deset let trvajících válek byl Václav IV. jednotou dvakrát zajat. Boje se vedly se střídavými úspěchy, méně v polních bitvách, spíše záškodnictvím a lapkováním. Ale na přelomu let 1404 - 1405 se Václav IV. chtěl nechtěl musel s odbojnou šlechtou smířit a akceptovat její spoluvládu. Předejdu k tomu byla dílčí smírná ujednání vůdců bojových družin jako byl Ješek z Popovce, s nímž se o něco později setkáváme jako se škůdcem a lapkou. Bývalí královi spojenci pokračovali totiž v tom, co uměli, ale ze záškodnického způsobu vedení války se teď už stalo lapkování pro kořist, byť si pro to našli, ať práve m či neprávem, morální ospravedlnění. Via facti se tím stávali psanci.

Jetřich z Orle a z Rabštejna však zdá se tuto Ješkovu lapkovskou dráhu nesledoval, nenalzáme jej alespoň v listině ze 16. dubna 1408, jíž se Ješkovi i jeho lapkovské rotě nakonec dostalo královské milosti; moderně řečeno, byli amnestováni. Alespoň v tomhle Václav IV. na své bývalé spojence přece jenom nezapomněl. (5)

- -

Zjišťujeme tudíž, že před rokem 1404 spoludržel hrad Rabštejnek, či alespoň na něm sídlil, jeden z králových vojenských spojenců, Jetřich z Orle a z Rabštejna. Že patřil k šlechtě vladycké, odpovídá poměrům doby, protože ve sporech a válkách s velkou šlechtou tvořila význačnou společenskou a především vojenskou oporu Václavovi IV. právě šlechta vladycká.

Položme si proto otázku: Jakou roli hrál hrad Rabštejn - fortifikace měly ve válečnictví oněch dob prioritní funkci - ve struktuře statků v této části Železných hor? Problém nelze postavit jinak, než jako otázku, protože odpověď nebude než pravděpodobným předpokladem. Má m e totiž k dispozici pouze prameny povahy nepřímé, takže exaktní vyjádření právního charakteru pramenná základna nedovoluje.

Posuďme nejprve statek hradu, jenž byl právě tak skrovný jako hradní areál. [Mnohý by tu možná raději než "statek" četl slovo "panství", ale slovo "statek", "statky" lépe odpovídá předhusitskému právnímu termínu "bona" [plurál], jak jej nacházíme ve dvorských a

zemských deskách.]

Statkem hradu Rabštejn byl úzký pruh země pouze se dvěma vesnicemi, Lhotou [Rabštejnskou] a Týnncem [Smrkovým], jenž ale k hradu patřil jen polovinou, a pak už to byly jen dva poplužní dvory, jeden před hradem a druhý v Sobětuších. V porovnání s jinými feudálními statky předhusitské doby je tento statek statkem jen trochu zámožnějšího vladyky, leč má to, co vl a dycký statek obvykle neměl, hrad. Rabštejn byl sice hrad nevelký, ale byl to hrad. Terminologický omyl v interpretaci pramenů to není, a také nejde o vyjadřovací ledabylost těch, kdo diktovali a psali. Vladycká i panská šlechta v časech, o nichž hovoříme, myslila ještě veskrze válečnický, takže prameny přesně odlišují, kdy jde o "hrad" a kdy jde o "tvrz" (v latině pramenů "castrum" a "munitio"). Rabštejn je vždy "Rabsteyn castrum".

-

Podíváme-li se na kartografické zobrazení feudálních statků v předhusitském Chrudimsku, vidíme, že Rabštejn a jeho stateček byl obklopen církevními a zeměpanskými statky. Na jihu a západě to byl Bojanovský újezd benediktinského kláštera ve Vilémově, na severu vesnice Stolany s lesním újezdem, ta patřila benediktinskému u klášteru v Opatovicích, na západě se rozkládal lesní újezd Královská hůra, jenž náležel ke královskému věnnému městu Chrudim. Úzký pruh země, v němž leží Rabštejn a jeho dvě vesnice, nepatří ke starému sídelnímu území, v němž se nejen v Chrudimsku, ale i v jiných krajích obvykle rozkládala vladycká držba.

Zde v této oblasti Chrudimska byla drobná vladyctví o jedné či dvou vesnicích, a někdy také dělící se jen o jednu vesnici, až za tímto obvodem.

Vyvodme z toho tudíž další otázku: Proč je ten v podstatě vladycký stateček položen takto, uprostřed půdy církevní a zeměpanské? (Nezapomínejme také: V právních poměrech starých Čech byla klášterní půda pokládána za půdu zeměpanskou!)

Docházíme z toho k závěru, pravda hypotetickému, a proto opět formulováno jako otázka: Nemohlo jít o vasala, buď zeměpanského, nebo o vasala některého z klášterů, o vasala, jehož stateček vznikl v dobách, kdy zeměpanská darováními dala základ ke zmíněným klášterním újezdům Bojanovskému a Stolanskému? Seděl sice ten vasal na půdě s vobodné, ale zavázán služebním poměrem zeměpánu nebo klášteru.

Odpověď není tedy než pravděpodobným předpokladem, jenž má ale jednu závažnou oporu v písemných pramenech. Tou oporou je válečnická služba, kterou v letech 1394 - 1404 konal Jetřich z Orle a z Rabštejna pro krále Václava IV. Předpoklad vasalství se tím stává pravděpodobnější, a pokud platí, vysvětluje se tím také role Rabštejna ve struktuře feudálních statků v této části Železných hor. Lze mít za to, že to byl hrad a statek vasala, královského (to spíše), nebo klášterního. (6)

- - -

K pramenům studie a k literatuře o problematice v ní sledované: Základnu písemných pramenů této studie tvoří torsi zemských desek a dvorské desky, jakož i listiny, vyprávěcí prameny jen okrajově. Citaci všech pramenů ke studii o Rabštejnu nalezne zájemce v autorově knize "Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku" (v tisku), kde podrobně o struktuře statků i o jednotlivých hradech. Ješka z Popovce autor vysledoval ve

studii "Lapkové na českém východě", Česk o slovenský časopis historický 18, 1970.
Podstatným hmotným pramenem je torso hradní konstrukce Rabštejnu. Základní poučení o Rabštejnu přinesl August Sedláček: Hrady, zámky a tvrze království Českého I, Praha 1882; jeho práci je dnes nutno doplnit novějšími poznatky - Tomáš Durdík: Encyklopedie českých hradů, Praha 1995, heslo Rabštejnek. O husitství je zásadním dílem František Šmahel: Husitská revoluce I - IV, Praha 1995-1996, kde k předpokladům revoluce zasvěceně a zevrubně ve svazcích I a II. Pestré pohledy na život středověku (bohatý ilustrační materiál) - J. Petráň a kol.: Dějiny hmotné kultury I 1-2, Praha 1985.